Dragoș-Ionuț Ecaterinescu

1 Decembrie 1918 – „actul de naștere" al României Mari

Unirea tuturor românilor într-un singur stat
este cea mai firească pretenție a civilizației.
Vasile Goldiș

La 1 Decembrie 2018 se împlinesc 100 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, eveniment de o importanță deosebită în istoria poporului nostru, marcând împlinirea aspirației tuturor românilor, de a trăi uniți în spațiul aceleiași țări, într-un stat liber, unic și independent.

Unirea de la 1 Decembrie 1918 reprezintă un moment crucial al unui proces politico-social obiectiv, fiind rezultatul logic al unei dezvoltări istorice a poporului român, al luptei pentru dreptul de a fi liber și stăpân în țara sa.

Idealurile de pace, libertate și independență au fost cele mai scumpe dorințe ale generațiilor anterioare. În lupta maselor populare pentru libertate și o viață mai bună și demnă era dorită înfăptuirea unității de neam, care se vedea exprimată în originea, neamul, limba, credința și obiceiurile comune, legăturile economice, politice, sociale și culturale dintre cele trei provincii românești.

Nicolae Bălcescu a subliniat unitatea noastră națională, în cuvintele: „Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji. Pentru aceasta, ei munciră, suferiră și muriră"[1].

Măreața personalitate a domnitorului Mihai Viteazul a dat cel dintâi imaginea împlinirii acestei năzuințe pe care pomenind-o Nicolae Iorga, spunea: „De la anul 1600 nici un român nu a putut gândi unirea fără uriașa lui personalitate, fără paloșul sau securea lui ridicată spre cerul dreptății, fără chipul lui de o curată și desăvârșită poezie tragică"[2]. De aceea, unirea făcută de el, chiar dacă nu a rezistat datorită împrejurărilor istorice, a rămas mereu în conștiința poporului român.

Toate mișcările revoluționare ce s-au desfășurat după anul 1600 au dus, mai întâi, la o primă etapă – Unirea de la 1859 dintre Muntenia și Moldova,

1 Nicolae BĂLCESCU, *Istoria românilor sub Mihai-Vodă-Viteazul*, Editura Cartea Românească, București, 1942, p. 142.
2 Nicolae IORGA, *În jurul lui Mihai Viteazul*, Editura Imprimeria Națională, București, 1936, p. 118.

care a creat Statul Național român modern. După aceasta, treaptă cu treaptă, momentele istorice pe care le-a trăit neamul nostru – cucerirea Independenței (1877), Primul Război Mondial, care a oferit poporului român șansa istorică de a lupta pentru înfrângerea monarhiei habsburgice – adică acel imperiu ce asuprea pe românii transilvăneni și bucovineni și apoi marile lupte de la Oituz, Mărăști și Mărășești, – pagini de istorie ale neamului nostru –, toate acestea au condus la apărarea Patriei strămoșești și făurirea unității noastre naționale. Marea revoluție din octombrie 1917, înfrângerea Puterilor Centrale în care se afla Austro-Ungaria, destrămarea imperiului habsburgic și țarist, precum și crearea unor state independente noi, au făcut să se trezească mai mult conștiința de libertate, unire și independență a românilor.

Actul Marii Uniri a fost adus la cunoștință guvernului român și primului ministru, Alexandru Marghiloman, aflat la Chișinău. A fost apoi salutat și aprobat pe întreg cuprinsul românesc într-o atmosferă de explozie a bucuriei și entuziasmului patriotic, național. Această stare de spirit a fost consemnată de ziarul *Drapelul* din Lugoj astfel: „Știrea aceasta a produs în România întreagă o însuflețire de nedescris. Pretutindeni se serbează actul acesta cu o solemnitate de importanță istorică a momentului, menit să pună baze noi dezvoltării economice a României”[3].

La 27 martie 1918, a avut loc marele act istoric în viața națiunii românești: unirea Basarabiei cu România[4]. Acest act s-a săvârșit în împrejurări foarte complicate: pe de o parte revoluția rusească, pe de altă parte victoria Puterilor Centrale, toate acestea având o influență asupra mersului evenimentelor din Basarabia și condiționând rezultatul.

Unirea Basarabiei cu România a fost o încoronare a unei mișcări naționaliste, benevole, idealiste și dezinteresate[5].

Calvarul neamului românesc, provocat de regimul ocupației Puterilor Centrale și de povara Tratatului de pace de la Buftea, a mai durat câteva luni până ce balanța victoriei pe fronturile Primului Război Mondial a început să fie înclinată decisiv de partea puterilor Antantei. Reluarea, pe diverse fronturi, a ofensivei de toamnă a adus la capitularea Bulgariei (29 septembrie), a Turciei (30 octombrie), a Austro-Ungariei (3 noiembrie) și în final a Germaniei (11 noiembrie), capitulări în lanț determinate și de frământările revoluționare interne care aveau să se soldeze, după aceea, cu răsturnarea regimurilor monarhice absolutiste[6].

3 *Drapelul*, 13 aprilie 1917, apud. Conf. Univ. Dr. Marin BADEA, *Istoria economică a României*, Editura Independența Economică, Brăila, 1999, p. 164.

4 La baza acestei afirmații stă cuvântarea rostită de A.V. Boldur în aula Universității din Iași la 27 martie 1943, autor al lucrării *Istoria Basarabiei*, apărută la Editura Victor Frunză, București, ediția a II-a, 1992, p. 498.

5 A.V. BOLDUR, *Istoria Basarabiei*, p. 499.

6 Conf. Univ. Dr. Marin BADEA, *Istoria economică a României*, pp. 164-166.

În Transilvania, semnalul luptei a fost dat pe 29 octombrie când reprezentanți ai Partidului Național Român și ai Partidului Socialist Democrat, la inițiativa celor din urmă, au dat naștere Consiliului Național Român Central,[7] al cărui sediu a fost fixat la Arad. La inițiativa acestuia au fost organizate Consilii Naționale pe întreg teritoriul Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, a căror menire a fost preluarea și organizarea puterii politico-administrative în condițiile prăbușirii rapide a celei austro-ungare[8].

C.N.R.C. a cerut pe 9 noiembrie 1918, printr-o notă diplomatică adresată Guvernului de la Budapesta și într-o formă ultimativă, trecerea „sub puterea sa politică" a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, însă această trecere să se facă pașnic, așa cum se scria în paginile ziarului *Românul*: „Dorim din adâncul inimii noastre ca lichidarea și trecerea de la lumea veche la cea nouă să se întâmple fără zguduiri și tulburări, fără scene regretabile și pagube inutile în averi și vieți omenești"[9].

La nota diplomatică a C.N.R.C. s-a răspuns telegrafic, iar apoi a fost deplasată, pentru negocieri, o delegație a Guvernului de la Budapesta, condusă de ministrul naționalităților. Tratativele au eșuat pentru că partea maghiară vroia menținerea Ungariei istorice, într-o formulă de organizare politico-administrativă democratică, iar partea română vroia autodeterminare și unire cu România.

Eșecul tratativelor de la Arad a fost urmat imediat de acțiuni pregătitoare pentru organizarea unei mari adunări naționale pe Câmpia martiriului lui Horea și Cloșca de la Alba-Iulia, în fața Cetății în care intrase triumfător Mihai Viteazul în urmă cu sute de ani.

Un pas important spre marea unire s-a petrecut pe 15 noiembrie 1918, când Congresul Bucovinei hotărăște alipirea Bucovinei la România.

Ziua împlinirii idealurilor măreţe sosise. Ea a chemat cu putere la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, Marea Adunare Națională, – ca și la 1848 pe Câmpia Libertății de la Blaj – care a votat, în unanimitate, UNIREA Transilvaniei cu România. Ca un simbol al conștiinței unității de neam și a dorinței de împlinire, de înfăptuire a statului național unitar român, cei peste 100.000 de aleși ai națiunii, muncitori, țărani, intelectuali, meseriași, adunați în Câmpul lui Horea au strigat: „Vrem să ne unim cu Țara" și au hotărât Unirea Transilvaniei cu România, pentru totdeauna.

Pe 1 decembrie 1918 a fost ținută o mare adunare națională românească și la Sighetul Marmației. Aceasta a hotărât unirea Maramureșului cu

7 În continuare: C.N.R.C.

8 Ion ARDELEANU, *De la statul geto-dac la statul român unitar,* Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 600.

9 Conf. Univ. Dr. Marin BADEA, *Istoria economică a României*, p. 169.

„Uitând de oboseală, frig și foame, toți am trăit clipe de neuitat. Suferințele îndurate de-a lungul mai multor veacuri au fost uitate. Nimeni nu avea ochi pentru trecut, ci numai pentru ziua de mâine. Cei ce votaserăm Unirea știam că ne reîntoarcem acasă cu satisfacția împlinirii visului de aur al românilor..."

România fără nicio condiție. În aceeași zi, Vasile Filipciuc s-a angajat să înființeze și să scoată ziarul românesc *Sfatul*, ca organ de presă al Sfatului Național Român. Primul număr al acestuia a apărut pe 7 decembrie.

Ofițerul arădean Ilie Mișcuția, martor ocular al evenimentelor petrecute atunci, a descris acest moment crucial al neamului nostru, astfel: „Plecarea spre Alba Iulia a fost stabilită pentru ziua de 30 noiembrie, zi posomorâtă, cu vânt aspru și ninsoare. Dacă afară era ger, în inimile tuturor românilor termometrul indica temperaturi foarte ridicate. Eu, însoțind pe dr. Ștefan Cicio Pop și pe ceilalți membri ai Consiliului Național Român, am plecat în timpul nopții de 30 noiembrie cu un tren format din peste 50 vagoane de marfă. Sunt încredințat că niciodată Alba Iulia nu a văzut atâta lume. Ziua de 1 Decembrie 1918 a strâns pe platoul cetății lui Mihai peste o sută de mii de țărani, muncitori, intelectuali, reprezentanți ai românilor din toate colțurile Transilvaniei. Câtă fâlfâire de tricolor românesc! Nu pot uita momentul când Vasile Goldiș a citit proiectul de rezoluție prin care se făcea cunoscută aprobarea unanimă pentru Unirea Transilvaniei cu România. Acest moment a emoționat până la lacrimi. Întreaga suflare românească de la Alba Iulia s-a cutremurat de bucuria marelui eveniment: toți frații vor fi de acum înainte sub scutul unui singur drapel, tricolorul românesc! Uitând de oboseală, frig și foame, toți am trăit clipe de neuitat. Suferințele îndurate de-a lungul mai multor veacuri au fost uitate. Nimeni nu avea ochi pentru trecut, ci numai pentru ziua de mâine. Cei ce votaserăm Unirea știam că ne reîntoarcem acasă cu satisfacția împlinirii visului de aur al românilor, că suntem purtătorii bucuriei, că de acum vom trăi, noi și copiii noștri, într-o țară liberă, românească. Știam că nu vom mai auzi niciodată și de la nimeni cuvinte de batjocură. Mi-a fost dat să trăiesc aceste clipe și mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu martorul zilei de 1 Decembrie 1918"[10].

Marea Adunare Națională s-a desfășurat în două întruniri separate, însă legate între ele, ca să formeze una singură. Unirea de la Alba Iulia a fost votată și pronunțată de către o adunare constituantă ținută în sala „Casinei militare" și compusă din deputați aleși, precum și din parlamentari de drept. Iar după votarea unirii de către această adunare constituantă, a fost supusă aprobării și ratificării plebiscitare a mulțimilor de peste o sută de mii de români întruniți pe Câmpul lui Horea. A fost o procla-

10 Ilie MIȘCUȚIA, „...Și eu am fost la Alba Iulia", în *Mitropolia Banatului*, Anul XXVII, nr. 10-12, 1978, p. 653.

mare și afirmare a voinței întregului popor român din Transilvania, prin vot legal, de valoare juridică și plebiscitară, exprimată pe calea exercitării dreptului la autodeterminare.

Adunarea constituantă a fost deschisă printr-o scurtă cuvântare de Ștefan Cicio Pop, președintele Consiliului Național Central de la Arad. După aceea Ioan Suciu a citit raportul de validare a celor 1228 delegați oficiali. Aceasta a însemnat că Adunarea Națională a fost legal constituită. În consecință, Consiliul Național de la Arad și-a încheiat misiunea, iar Ștefan Cicio Pop și-a depus mandatul în favoarea Adunării care a procedat la constituirea biroului prezidențial. Președinți ai Adunării Naționale au fost aleși prin aclamare Gheorghe Pop de Băsești, episcopii Ignatie Papp și Demetriu Radu. Președintele a cerut adunării să-și spună cuvântul la proiectul prezentat privind unirea, iar mulțimea din sală a răspuns cu un ropot de aplauze, cu urale și prelungite ovațiuni, exprimându-și votul unanim pentru unire. A fost un delir când președintele a pronunțat că actul unirii a întrunit consimțământul general și unanim. Deci unirea a fost votată.

Ședința Adunării constituante a luat sfârșit cu discursurile celor doi copreședinți, cu binecuvântarea și cuvintele de închidere ale episcopilor Demetriu Radu și Ioan Ignatie Papp. Apoi toată lumea a intonat cântarea neamului: „Deșteaptă-te române".

Se încheiau astfel secole de suferințe naționale, se înlăturau ultimele bariere care-i separaseră pe români de români, fără să-i fi putut împiedica a vorbi aceeași limbă, a cânta aceleași melodii de dor, a nutri aceleași aspirații, a-și schimba bunurile materiale. Acum însă, pe temeiul noului edificiu național, puteau construi cu eforturi unite, mai mult și mai durabil; își vor putea oferi creații materiale și spirituale mai ample; circuitele producției materiale vor pulsa seva necesară din care se va alimenta procesul de modernizare pe mai departe a economiei naționale în concordanță cu exigențele progresului istoric. România, ca o nouă realitate politică, aceea de stat național unitar, a fost recunoscută prin tratatele de pace de la Paris, acestea consfințind un rezultat reieșit din freamătul, lupta și sacrificiile multor generații și, în ultimă instanță, consfințind un produs obiectiv al dezvoltării istorice, sociale, economice, politice și culturale a poporului român, a națiunii române.

Astăzi, la 100 de ani de la înfăptuirea Marii Uniri, ne putem identifica gândurile de recunoștință și prețuire pentru eroii acelei istorice împliniri cu acelea exprimate de un titan al spiritualității românești, el însuși actor de primă mărime pe scena istorică a evenimentelor: Nicolae Iorga. El scria: „Fără a uita pe nimeni din cei care au colaborat la această faptă a Unirii, de la general și de la fruntaș ardelean până la ultimul ostaș și ță-

ran, omagiul recunoştinţei noastre să se îndrepte azi către poporul acesta întreg de oriunde şi din toate veacurile, martir şi erou”[11].

Odată cu înfăptuirea Marii Uniri şi-au găsit împlinirea firească năzuinţele seculare ale românilor de a trăi şi a munci în cadrul unuia şi aceluiaşi stat, idealurile pentru care au luptat şi s-au jertfit reprezentanţi a numeroase generaţii de înaintaşi, în ultimă instanţă împlinirea unei necesităţi izvorâte din substanţa însăşi a dezvoltării naţionale istorice.

Marea Unire, ca operă istorică, a fost posibil de realizat pentru că istoria însăşi, prin ceea ce a fost creaţie materială, dar şi spirituală a poporului român, s-a constituit în piedestal şi liant, în acelaşi timp, al statului naţional unitar care, la rândul său, trebuia şi avea să fie un cadru nou, stimulativ, pentru un alt ritm, mai rapid, şi o nouă cadenţă a dezvoltării economiei, obţinându-se prin aceasta o altă condiţie de existenţă a oamenilor, o altă imagine a naţiunii însăşi.

Formarea statului naţional unitar român constituia o consfinţire statală şi a marii pieţe naţionale româneşti, deschizând totodată economiei noastre un drum comun favorabil de dezvoltare pe toate planurile.

După unire s-a constatat însă repede că teritoriul economic al Regatului Vechi cu cel al Ardealului se întregesc într-un mod foarte norocos şi opera de contopire economică poate progresa fără zdruncinări serioase. Aşa se face că, dispunând de o piaţă naţională amplă şi de tot ce trebuie pentru cooperare, în pofida greutăţilor moştenite de la război, în anii care au urmat, economia românească avea să se dezvolte apreciabil[12].

Ziarul *Românul*, cunoscut în acea perioadă, apreciază actul unirii astfel: „Voinţa unanimă care a biruit la Alba-Iulia a zguduit şi dărâmat ultimul hotar, ultima rămăşiţă din graniţele cu care lunga tiranie a istoriei a spintecat veacuri de-a rândul, fiinţa neamului românesc. Au murit hotarele vrăjmaşe. Pe mormântul lor trece hora bucuriei generale. Suntem un popor, un pământ, un stat. Trăiască neamul românesc întreg în ţara lui”[13].

11 Nicolae IORGA, *op. cit.*, p. 122.

12 Acad. N.N. CONSTANTINESCU, *Istoria economică a României*, Editura Economică, Bucureşti, 1997, p. 382.

13 *Românul*, Anul VII, nr. 49, 30 decembrie 1918 (12 ianuarie 1919), p. 5.